

Δημοτική Διοίκηση στην Ελλάδα (1833-1914)

Της κ. **Λυδ. ΣΑΠΟΥΝΑΚΗ-ΔΡΑΚΑΚΗ**
Επικ. Καθηγ. Π.Π.Κ.Π.Ε.

Συνέχεια εκ του προηγούμενου τεύχους

Το σημαντικό με το Νόμο ΞΗ και την ερμηνευτική εγκύκλιο 110 του Υπουργείου Εσωτερικών, που τον ακολούθησε, ήταν, ότι έδινε μία νέα δυνατότητα για την άσκηση ανεξάρτητης δημοτικής οικονομικής πολιτικής. Τα Δημοτικά Συμβούλια Δήμων, οι οποίοι ήταν πρωτεύουσες Επαρχιών ή διατηρούσαν Τελωνειακή Αρχή,⁹ εφ' όσον οι τακτικοί πόροι τους δεν επαρκούσαν για την κάλυψη των αναγκών τους, είχαν το δικαίωμα να ψηφίζουν, με έγκριση των διοικητικών Αρχών δασμό σε προϊόντα, που εισέρχονταν στο Δήμο για εσωτερική κατανάλωση.¹⁰ (Ο δασμός αυτός όμως δεν έπρεπε να υπερβαίνει το 2% της τιμής του εισαγομένου προϊόντος). Ο καθορισμός του φορολογικού όρου ή συντελεστή, καθώς και η διατίμηση των προϊόντων καθορίζονταν από το Δημοτικό Συμβούλιο, με αποτέλεσμα τόσο κατά Δήμους, όσο και μέσα στο ίδιο δήμο ο φορολογικός όρος να διαφέρει ανάλογα με την πολιτική που ακολουθούσε το Δημοτικό Συμβούλιο.

Με την πολιτική των χαμηλών φορολογικών όρων ο Δήμος Π.χ. Πειραιώς είχε επιτύχει να διευρύνει την αγορά της πόλεως, με την προσέλκυση νέων αγοραστών από άλλες περιοχές, όπως την Αθήνα, Ελευσίνα, Λειβαδιά, Θήβα, Μέγαρο, Κόρινθο, Αίγινα, Πόρο, Ύδρα, Σπέτσες, κ.ά. και παράλληλα να μην μειώνει τα φορολογικά του έσοδα με την διεύρυνση της φορολογικής βάσεως ως αποτέλεσμα της αυξήσεως των εισαγωγών.¹¹

Τα δημοτικά έσοδα στις γενικές τους γραμμές τα καθόριζε η νομοθεσία, αλλά την εικόνα του τί συνέβαινε στην πραγματικότητα την έδιναν οι δημοτικοί προϋπολογισμοί - α-

9. Με το νόμο ΧΕΔ/29-12-1887 το δικαίωμα επεκτάθηκε σε όλους τους Δήμους της χώρας.

10. Αρκεί να σημειωθεί, ότι σύμφωνα με το νόμο ΞΗ ως αντικείμενα κατανάλωσης θεωρούνται:
α. Τα πνευματώδη ποτά και τα λοιπά ρευστά.

β. Τα τρόφιμα εκτός των δημητριακών καρπών, αλεύρων, ψωμιού, λαχανικών, κλωρών οσπρίων, κλωρών φρούτων, κλωρού τυριού, γάλακτος, αλαπιού, ορνίθων, αυγών και άλλων μικρών ειδών. Με άλλα λόγια ο νόμος αυτός εξαιρούσε της φορολογίας τα είδη πρώτης ανάγκης και αυτό για να προστατεύει την κατανάλωση των χαμηλών εισοδηματικών τάξεων και πόλεων.

11. Οι αυξομειώσεις του φορολογικού συντελεστή ήταν συνηθισμένες. Ο Δήμος Πειραιώς είχε φορολογικό όριο 0,5% όταν ο Δήμος Αθηναίων είχε 2%. Βλ. Σφαίρα, 1213, 27/11/84 (Πειραιάς).

πολογισμοί. Για παράδειγμα το 1877 από τις επιγραφές των στηλών των πινάκων των προϋπολογισμών των Δήμων,¹² τα τακτικά έσοδα των Δήμων όχι μόνο δεν κάλυπταν τις δαπάνες τους, αλλά σε ισχυρούς οικονομικά Δήμους άφηναν αρκετά σημαντικό έλλειμμα, το οποίο κάλυπτε κάποιο δάνειο ή συνδρομές και αφιερώματα.¹³

Σύμφωνα με τους περιληπτικούς πίνακες των δημοτικών προϋπολογισμών, για το 1879, τα δημοτικά έσοδα προέρχονταν:

1. Από την δημοτική περιουσία.
2. Από πρόστιμα.
3. Από τέλη διαβατηρίων.
4. Από εμμέσους φόρους.
5. Από αμέσους φόρους.
6. Από προκαταβολές.
7. Από δάνεια.
8. Από αφιερώματα και συνδρομές.
9. Από μετρητά στο ταμείο και απρόοπτα έσοδα.
10. Από πιθανώς εισπρακτέα και καθυστερούμενα.

Με τον Νόμο ΑΡ 4 19/4/1884, δύο νέες τροποποιήσεις ψηφίστηκαν, οι οποίες περιόρισαν τις εξουσίες των Δημοτικών Συμβουλίων. Το ποσοστό του δημοτικού δασμού ορίστηκε στο δεκατημόριο των εισαγωγικών τελών υπέρ του δημοσίου.¹⁴

Ο Πειραικός τύπος επέριπτε τις ευθύνες, για την αταξία, η οποία επικρατούσε στα οικονομικά των Δήμων, στο προαναφερθέν νομοσχέδιο,¹⁵ επειδή οδηγούσε σε μείωση των εσόδων από την φορολογία με τις ατέλειες τις οποίες έδινε σε μερικά είδη, καθώς και με τον τρόπο που καθιέρωνε για την είσπραξη των δημοτικών δασμών. Η μεταβολή του παλαιού δημοτικού φορολογικού συστήματος θεωρήθηκε ως παρέμβαση του κράτους στην δημοτική οικονομική πολιτική, γι' αυτό άλλως τε προκάλεσε τις διαμαρτυρίες, τόσο στον Δήμο Πειραιώς, όσο και στον Δήμο Αθηναίων.¹⁶

Μία άλλη τομή στην εξέλιξη του δημοτικού φορολογικού συστήματος, έγινε το 1888, όταν με τον Νόμο ΑΥΕ της 18/4/1887 «περί τελωνειακού δασμολογίου» καθιερώθηκε η είσπραξη των δημοτικών δασμών να γίνεται και πάλι σύμφωνα με την αξία των εισαγομένων στους Δήμους «ωνίων, εμπορευμάτων, σιτηρών», κ.ά. για εσωτερική κατανάλωση μέχρι 2% της αξίας τους, είτε αυτή οριζόταν, είτε όχι από το ενιαίο δασμολόγιο.¹⁷

Τον νόμο αυτό ακολούθησε και Β.Δ. στις 25/11/1887 «περί δημοτικού δασμολογίου», το οποίο ανατυπώθηκε στις 28/12/1985.¹⁸

Συνεχίζεται....

12. Βλέπε σχετικό παράρτημα της Επίσημης Εφημερίδας της Ελληνικής Κυβερνήσεως, Ιαν.-Δεκεμβρ. 1881. Αθήνα.

13. Οι συνδρομές δίνονταν κατά περίπτωση, π.χ. Συνδρομή του δημοσίου για τον φωτισμό της πόλης ή δωρεά ιδιώτη για σπολές εθνοφυλάκων κ.λ.

14. Ι. Ζορμπάνος: Όπ.π., σ.34.

15. Βλ. Σφαίρας: 27.11.84.

16. Βλ. σχετικά με τις διαμαρτυρίες άρθρα σχετικά στα φύλλα Πειραιϊκών εφημερίδων Πρόνοια και Σφαίρα Νοέμβριος 1984.

17. Βλ. Πρόνοια, 1940, 5.11.1891 (Πειραιάς).

18. Το νομοσχέδιο αυτό συμπληρώθηκε και από Β.Δ. στις 24.11.1887 Περί δημοτικού δασμολογίου.